

PAVEL
Vilikovský

ESKALÁCIA CITU

ESKALÁCIA CITU

PAVEL VILIKOVSKÝ

ESKALÁCIA CITU

slovar

Text © Pavel Vilikovský 1989, 2024 (dedičia)
Slovak edition © vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.,
Bratislava 2024

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme ani nijakými prostriedkami, či už elektronickými alebo mechanickými, vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve prostredníctvom súčasného alebo budúceho informačného systému a podobne, bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-556-6587-0

*Názov niekoľkých poviedok i celej knihy
som si s láskavým súhlasom autora vypožičal
z grafiky Albína Brunovského, za čo mu
aj touto cestou ďakujem.*

P. V.

Citová výchova v marci

Na stanici, tam čakali. Čakali, čakali.

„Jeden, dva, tri,“ vykriekli čierne lokomotívy. „Ach. Ach.“

„Potom som sa rozplakal,“ povedal. „Plakal som hore na Popradskom plese, stieklo to dolu Váhom. Povedala mi nie, nemôžem, nie. Potom: tie tri roky. To bolo na chodbe. Šla hore schodmi. Áno? spýtal som sa. Áno. Potom som sa rozplakal. Tie tri roky. Tie tri roky. Dolu lícami mi to všetko zamrzlo.“

Nabrali vodu. „Uhú,“ zakričala lokomotíva.

„Keď som plakal,“ povedal, „všetci to videli. Celú noc. Áno? Áno. A hore schodmi. A dolu lícami.“

Zdvihli demižóny, voda zaločkala. To sa už naproti ukázal vlak, zaklopal na výhybkách. Ďalej.

„Tu sú. Tu sú.“

Vybrali sa po ceste, dievčatá vzali medzi seba. Na tvrdom štrku zaštrngali podkovičky.

„Pozrite, niekto hodil mesiac do vody. Chuligán. Bezbožník. Ateista.“

Odomkli. „Pozor, schody.“

Vo svetle sviečky: „Zoznámme sa“. Peter. Eva. Paľo. Jana. Akokoľvek.

Teší nás.

Na stole to zahralo zeleným svetlom. Štrnk, brnk, frnk. Proti svetlu, proti srsti. Dolu lícami. Dolu hrdlom.

Po druhom, po šiestom pohári, po dvoch deci, po litri človek sa stáva človekom. „Áno?“ „Áno.“ „Dievča, teba som už niekde videl,“ s rukou na pleci. S rukou na pleci, „ruku na srdce: nie si to ty?“ „Áno. Áno.“

Neboj sa, to v horách vyjú hladné vlky. Nie, to nie ja. To sa ryby zľakli svojej nemej samoty.

Posadali si, v teplých dlaniach vypučali poháre. Dýchali na seba ako betlehemske hoviadka. Dotkli sa vlhkými ústami.

To všetko položené v noci. Tmou preletovali zblúdené netopiere, divné myšlienky. Zahniezdili sa vo vlasoch.

Všetkým sa nám to už snívalo. Akože. Padanie z veží. Z poschodí. Zo dna.

V zákope, s tvárou v hline, prisnila sa mi moja najväčšia láska. Nikdy to už nebude.

V kúte sa usmievala široká nemanželská posteľ. Tam si ľahli. Položili sa.

Rozhovor:

„Nono. No. Buď dobrý.“

„Buď dobrý, hovorím.“

„Tak nerob tieto. Nerob.“

„Nie, teraz nie. Teraz nie, možno. Počkaj.“

„Ach, nie. Nie. To nie.“

Nie, to nie ja, to hladné vlky bežia rovinou s vyplazeným červeným jazykom.

Podaj mi ruku. Úplne na konci cesty. Neboj sa. Nebude to bolieť.

Nikdy to nebolí.

Neplač; úplne na konci cesty neplač, podaj mi ruku, zavediem ťa. Do tých krajov posvätných. Ukážem ti.

V tom kraji takom detinskom, v takom milom tom kraji. Podaj mi ruku.

Sú posteľe, kde sa nelíha. Sú polia, kde sa neseje. Sú studne, kde sa nepije.

Niekedy sa usiloval pochopiť všetko. Bolo tu také slovo: zároveň. Vztyčil sa a prešiel medzi telami. Na terase sa ho dotkol vietor, voda mu ponúkla studené objatie. Zachvel sa. Ale nie preto; noc v ňom kričala. Všetko, čo bolo, bolo zároveň. To slovo. A tak počul telo, výrazný dych, hmatateľný v tme, naslepo; zároveň boli hory, ktoré si zapamätal živé; pleso, schody, Váh, ktorým stiekla voda. Zároveň bola jej tvár v spánku, trpký negatív, slané slzy. Zároveň bolo iné, bol život; zároveň bol mladý, kikiríkali kohúty, zároveň odchádzali vlaky, v ktorých chcel zažiť nešťastia, spoluúčastník, spoluvinník života, vlastný odsúdenec, vlastný kat usiloval sa pochopiť, ale čo pochopil: triasol sa. Tak sa to stane znova, nikdy nebude imúnny (znie rozsudok), vlastné ja mu stúpne do hrdla, napne krídla a div, že neodletí, ale neodletí, s očami upretými pred seba, cudzie vo vlastnom hniezde, takmer nepriateľ, vrátia sa tieto večery, zároveň bude starší (nič viac), zároveň mladší, večný (pamäťou, nasilu), ako boh stúpi času na krk, potlačí jeho zasyčanie, porúha sa a premení sa na vec, naoko nehybný; bude mu teplo z tejto užitočnosti, bude zároveň všetko, opustí jedinú obmedzenú formu, zároveň tu teda stál sám so sebou, sám s vodou, priezračnou až do kosti, sám s drsným drevom terasy, údermi koľajníc, výkrikmi rýb (tak veril neotrasiteľne), hlasom hudby, hlasom hlasu zároveň, ako vchádzal cez sklené dvere (mesiac skĺzol po ich hladkom povrchu, padol na

hladinu, ostré črepiny), nezabúdala, nepúšťala z ruky, ešte v tme všadeprítomný, dotkol sa tela, hoci nechápal súvislosti, nie, nevedela jeho meno, nazvala ho podľa povolania: môj študentík, ako keby si chcela uľahčiť, pomôcť; dokonca presvedčiť samu seba (pre tento večer, samozrejme), môj študentík. Rozhovor takto pokračoval. Kedy si hovorili ostro. Koľko uplynulo času? Dve fľaše?

„Hryzieš mi uško.“

Zároveň divokí psi napáli svoje reťaze; najkratšia spojnice dvoch bodov je priamka.

Nebál sa prítomnosti; nebál sa tela vedľa seba, jeho cudzoty, tichých výkrikov, oslovení, ale zároveň, zároveň. To slovo.

Ako vzniká deň, to vedel (kdeže bociany), ale rád sa pozeral, ako praská škrupina. Byť tu naplno znamená byť zároveň všade inde; týmto porovnaním dostane pocit skutočné napätie; v rastúcom šere miestnosti vyhľadával tvary predmetov, tvary krajín, rozhovorov, udalostí, študentík.

Vrátil sa k telu vedľa seba. Prečo nie. Nebál sa. Počúval hlasy zobudzajúcich sa spáčov (pod jednou strechou života). Nezomreli. Vstaňme, bratia. To my sme pristihli život in flagranti.

A hľa, čosi v nás hovorí. Nahí sa odrazíme vo vode až do dna. Sledujeme svoje chvejúce sa obrazy. Ryby nám pretínajú prsia, strieborné šípy. Pomaly klesáme, voda nás pohltí.

Len potom ráno ťažko sa vraciame na tento svet. Zhľadávame si údy v tom neprehľadnom cintoríne. Nakoniec máme všetky, prechádzame okolo jazera, pomedzi trávu, pomedzi koľajnice. Striasa nás ranný chlad.

Vo vlaku takto: „Vyzeráš ako slepý kocúr.“ Smejeme sa, opretí čelom o okná. Popri trati kikiríkajú červené kohúty. A tichým hlasom: „Tak na tom plese povedala áno, nie, vyšla hore schodmi, ja do plaču. Áno? Áno. Nedalo sa to zastaviť. Naozaj.“

Hľa, naproti už zvoní električky. Posadáme si k stolu.

Ale čo so studeným bielym snehom, ktorý tak náhle napadol v marci? Čo so stopami loveckých psov, vetriacich do prázdna?

Balada o Jánošíkovi

*Chodte do hája so všetkými kladnými
a zápornými črtami človeka – pre toto sa oňho
nezaujímam, pre toto mi nie je drahý. Drahý mi
je pre svoju vôľu žiť, pre neuveriteľnú urputnosť,
s akou sa snaží prerásť sám seba, vymotať sa
z hustej siete slučiek historickej minulosti, vyskočiť
nad vlastnú hlavu, utiecť pred ľstou vlastného
rozumu, ktorý predstiera, že sa usiluje o dokonalú
harmóniu, a zatiaľ sa len snaží postaviť
pre človeka bezpečnú klietku.*

Maxim Gorkij

Žena z Varína bolo dievča. Predávala v žilinskom zelvoci. Vstávala na úsvite. Jánošík sa usmial, keď kupoval jablká. Jedol ich na námestí. Prevaľovali sa v nepohodlnom lôžku, ktoré im ustlala zem. Drsná kôra stromov ich poznačila na tvári. Ruky mali lepkavé od živice. Tlačili sa tvármi k tráve, kým noc chladla. Svitilo.

Letný večer v Malackách padá náhle. Ako, to Jánošík nikdy nevedel. Pri pive sa rozprával s Cigánkami. Bol to ten šenk oproti koľajniciam. Nebol navyknutý usmievať sa, pil potichu. Niekoľko vojakov ho pozdravilo. Zapálil cigaretu a strčil ju Cigánke. Dym mu vyfúkla do očí.

V úplnej tme priekop malackých ciest, v rovnom poli, posiatom vranami (nie v lete), tak sa spoznali. Tvrdá, tvrdá zem. Opretí o stromy, cestou otriasali autá so štrkom. Dlho, dlho sa chveli svätajánske mušky. Ráno špinavý a s horkou chuťou piva sadal si Jánošík do kabíny.

Vtedy ženu z Varína, dievča, premohla úzkosť. Dieťa prichádzalo, tlačilo sa s výkrikmi. Poslala telegram.

„Dieťa, hovoríte,“ povedal vedúci. „Kde máte ten telegram?“

„Viete, robím to len kvôli tej žene,“ povedal o chvíľu. „Dostanete dva dni, samozrejme, neplatené.“

Jánošík šiel po dielni a usmieval sa.

„Daj mi dve stovky,“ povedal Milanovi. „Idem na krštenie.“

„Ako sa bude volať?“ spýtal sa Milan. „Emanuel?“

„Ma sereš,“ povedal Jánošík.

Umyl sa v šatni.

„Hej, Tóno,“ zakričal. „Daj mi stovku, idem na krštenie.“

Zaprášená, prázdna ulica ho čudne skľučovala. Na stanici vošiel do hostinca.

„Aké dieťa, aké dieťa,“ povedal hostinskému. „Čo som býk?“

„Tak na zdravie,“ povedal hostinský. „Nech je chlapec.“
Vlak otriasol stanicou. Poháre sa zachveli.

„Nech ide, kde chce,“ povedal Jánošík. „Aj chlapec. Čo som býk?“

„Hovorím,“ povedal hostinský, „nech žije. Nech sa má. Nech je chlapec.“

Hostinský si vzal zápalky. „Teraz si ju už vezmeš. Proti vetru sa štať nedá.“

„Vy,“ povedal Jánošík, „vy ste si urobili dieťa na posteli. Ako sa to robí, dieťa na posteli?“

„Môj milý,“ povedal hostinský, „... moment, šesť pív.“

„Tvoja stará,“ povedal Jánošík a sadol si k stolu, „keď mala prvé, kričala? Čo?“

„Počuj,“ povedal hostinský, „bež si kúpiť lístok, o chvíľu ti pôjde vlak.“

„Ja ho, vieš čo. Daj mi ešte, aj tuto kamarátovi.“

„Keď ti poviem, čo si, nenaserieš sa? Ty si kurva železničiarska. Tí, čo sa vozia v jednotke. Ja vás poznám. Vypi to, potom mi niečo povieš. Čo stojí lístok do Žiliny?“

Malá stanica bola uprostred sveta; z prachu sa vynárali autobusy. Po dlhých cestách priťahovali si babky šatky na oči. V taškách poukladaných na podlahe zvonili krehké škrupiny vajíčok.

„Tolko peňazí,“ povedal Jánošík. „Čo som býk? Čo mám ísť rodiť deti? Vysvetli mi to.“

„Teraz sa už choď len vyspať,“ povedal hostinský.

„Tamtá cigoška,“ povedal Jánošík, „čo ju nepoznám? O čo sa stavíš, že ju poznám? Poď sem, dáš si niečo? Poď.“

Položil jej ruku okolo pliec, s náhlym smútkom i nenávisťou pozoroval hostinského, ako čapuje pivo; rukou chodil po chrbte, ani si to neuvedomoval, prsty mu kreslili divné obrazce. „Oslavujem,“ povedal. „No nie?“ spýtal sa hostinského.

„No, no. Ešte si dáš?“

„Tento si robil deti na posteli,“ povedal Jánošík. „On si to vyrátal. Potrebujem jedného chlapca, aby mi zbieral poháre. Nemám pravdu? Ty sa nesmej. Čo by si ro-

bila, keby sa ti narodilo dieťa? Ty, ty by si ho zadusila rumom. Pozri sa na ňu.“

„Deti treba mať ráda,“ povedala žena s ústami natretými nahrubo.

„Výborne,“ povedal Jánošík a udrel ju po pleci. „K tebe si ho dám na výchovu. Daj jej ešte malý rum.“

„Lenže,“ povedal hostinskému, „ja nepotrebujem nikoho, čo by zbieral poháre.“

Pokrútil hlavou.

„Divný tento ženský zvyk robiť deti,“ povedal.

„Ále,“ povedala žena, „na to sú vždy treba dvaja.“

„Však?“ povedal Jánošík. „Však?“

Naklonil sa cez pult.

„Zavriem to tu,“ povedal. „Koľko je to?“

Keď došli medzi polia, tma už bola úplná. V krajných domoch blikali teplé svetlá. Sadli si.

„Jak aj u susedov,“ povedala Cigánka, „tam tiež majú deti. Koľko rás prídu, že aby sme sa hrali. Tak im vyprávam alebo si strihajú handričky.“

Jánošík ju mlčky počúval.

„Že vyprávaj o nejakej čiapočke,“ zasmiala sa. „A kedy som to ja počula. Že o čiapočke. S deckami je ťažko.“

„A ty kde robíš?“ spýtal sa Jánošík.

„V likérke,“ povedala. „Ale chcem odísť.“

„Každý chce odísť,“ povedal Jánošík, „koho poznám. Nikdy neodídu.“

Zarazila sa a mlčala.

„Ty, to bolí,“ spýtal sa Jánošík, „to bolí, keď sa rodí dieťa?“

„Bolieva,“ povedala Cigánka, „čo som počula.“

„My sme šiesti,“ povedal Jánošík.

„Si ženatý?“ spýtala sa.

Zasmial sa. „Čo sa ti robí. Rozprávam o jednom dievčati. Ja sa nikdy neožením. Ja som zlý človek. Neznám, keď sa ženy vypyťujú. Ako ty, že či som ženatý. Radšej sa nepýtaj.“ Chvíľu mlčal. „Že bolí,“ povedal potom. „Poznáš moju mamku? Nás je šesť. A všetci sme zdraví.“

Ráno sa vracal cez pole, bol vietor a stromy boli takmer holé. Tu sa chvíľu cítil ako na severe, ako opustený, aký bol, na severe, bez peňazí a bez postele, s nohavicami na kolenách špinavými od hlíny, prešmykol sa popod rampy a ešte šiel, celkom sám v skorom ráne, ako na severe.

Chcel povedať niečo presné. Cigánka mala drsné dlane a popukané pery s jedovatou vôňou rúžu. V tme bolo vidieť iba bielko očí, ako sa vlhko odrážalo na oblohe. V krajných domoch, v bezpečí, za hustými priečkami plotov štekali psy; nedalo sa povedať nič. Veľmi chcel niečo vysloviť. Keď ležal na zemi, s laktami už trocha otláčenými, a videl tých psov v ich dvoroch, pri ich búdach; nie, nebol celkom pes.

Mrholilo. Cestou sa dalo ísť, ale kam?

V Bratislave mu poslúžila lavička v parku pri Avio-ne. Neskôr, nad ránom, zišiel dolu do záchodu. Tu sa schúlil a dýchaním si zohrial vzduch. Nikoho nevyplašil tento čierny vták.

„Ste rybička takto ráno,“ povedal predavačke v bufete. Bol Jánošíkom v Bratislave.

Mal nejaké peniaze, bol to čaj a pár rožkov. Chcel vlastne mlieko, ale bohvieprečo nemali. Na pivo bolo ešte privčas.

„Som tu na ceste,“ povedal predavačke. „Spím v Pa-
lacke.“

Špinu z dažďa mal rozmazanú po tvári. S úsmevom a čiernymi rukami pôsobil neodolateľne. Usmiala sa.

Šiel dlhé hodiny cestami. Večer driemal v čakárni au-
tobusov. Vedľa sedeli stareny s ťažkým zápachom ne-
umytých tiel. Nohy ho boleli, vystrel ich. Podošvy sa
škerili. Driemal a prebúdza sa. Spal vo všetkých mes-
tách sveta, s hlavou padajúcou na prsia. Pomaly, poma-
ly klesala; zrazu prišiel bod a odpadla. Tu otvoril slepé
oči a zdvihol ju späť. Medzi tým, ako klesla a zdvihla
sa, sníval krátke vášnivé sny. Nohy ho prenikavo boleli.

Ráno vyrazil. Cesta ubiehala rýchlo, šľahal dážď. V úpl-
nom otupení (alebo to bola nirvána?) šiel Jánošík, nepri-
brzdil v zákrute, z výšky mosta sa rozhlíadal po krajine;
tak unikal. Neprosil. Dážď bil do skla, a motor, tá hudba
uspávala.

V Trnave raňajkoval v mliečnom bare vedľa Turistu.
Chvíľu si pozeral mapy vo výklade, čítal zvláštne mená.
Spartaku dochádzal benzín, nechal ho stáť na námestí.
Usmial sa, keď prechádzal vedľa neho. Zašiel k stanici,
chvíľu kráčal popri trati. Lahol si na trávu medzi cin-
torín a kukuricu a zaspal.

Večer bol teplý. Neprosil. Pred Imperialom bola roz-
kopená cesta, šiel ďalej popri novostavbách. Spartak.
Oprel sa o dvere. Na konci mesta hradská prudko stú-
pala. Ticho si pospevoval.

Janko plakal na Václavskom námestí, nevedel povedať
prečo. Stál, čítal svetelné noviny, slzy ho pálili v očiach.
Všetko v ňom utekalo, potkávajúc sa a bezhlavo; on

stál vo vrcholnom vypätí vôle, zaťal zuby a slzy prišli nevolané.

Vo vlaku ho prenasledovala jediná myšlienka. Na stanici vyskočil z vozňa; kufrík ho ťahal nabok. Potkýnal sa pláňou za stanicou, s hlbokými jazvami; keď sa obrátil, uvidel novú zvolenskú stanicu, chvíľku sa veľmi díval, potom vykročil.

Tri sekundy, keď zvonil, boli hodina; tu znovu zažil všetko, ako vo vlaku, tisíc obrazov žilo vedľa seba. Bola to zlá choroba, všetko videl dopredu. Z hĺbky, z útrobov bytu sa ozvali kroky. Udalosti boli zrazu veľmi rýchle. Nestačil pozorovať ich chod. V predizbe odložil kufor, v kuchyni sa napil vody. Medzi dverami, v náhlom návale nežnosti, pritisol si k sebe Evinu hlavu.

Pili čaj, rozprával. Bolo smiešne rozprávať. „Áno, prepustili ho. Áno, vidí ho. Áno, čaj je výborný. Áno... totiž nie, vôbec nezostarla.“

Eva II bola v škole. Trochu na ňu pozabudol. Vyrástla? Chvíľu sa díval z okna, sadol si na stoličku a zadriemal.

Večer ho Eva jemne zobudila. Jedli.

„Deň alebo dva si odpočiniem,“ povedal Janko. „Potom sa začnem pozeráť po nejakej robote. Nevieš, ako je to s murármi?“

„Nie,“ povedala. „Ale rozprávaj ešte o tom. Mali ste...“

„Dnes nie,“ povedal. „O rok. Alebo o pol. Rozumieš, dnes som tam ešte bol. O tom sa nedá takto rozprávať. Koľko platíš nájomné?“

„Nebud' smiešny,“ povedala.

„Nie, počkaj, nevieš, čo chcem. Koľko máš teraz platu? Budeme sporiť. Vieš, že nefajčím? Nesmej sa.“

„Nie, nie,“ povedala veľmi ticho.

„Prvé, čo urobíme,“ povedal, „no, prvý bude asi byť. Tu nemôžeš žiť. Z tejto stránky som rád, že je Eva v internáte. Potom mi musíš dať prečítať jej list, pripomeň mi to. No, zo začiatku nebudem zarábať veľa. Ale nezapodni, že máš muža murára, urobil som si tam kvalifikáciu. Naozaj. Prinajhoršom si postavíme niečo sami, viem, nebude to hneď. Počúvaš ma?“

„Áno,“ povedala a zhlboka vydýchla. „Ja...“

„Trochu rád hovorím,“ povedal. „Upozorni ma.“

Odložil príbor a zamyslel sa.

„Nezdám sa ti smiešny?“ spýtal sa odrazu. „Niekedy som si myslel, tam, že už nie som celkom normálny.“

„Vieš,“ povedala, „vieš, nie, vôbec.“

Vstala.

„Nejde o to, hovoriť to teraz,“ povedala, „konečne, raz to treba. Vítam ťa tu. Skutočne sa teším. Možno to neviem dobre prejaviť. Ale sme dospelí ľudia, chcem ti niečo povedať. Hovorím, toto nie je tá chvíľa, ale poznáš ma. Janko, my sa už spolu nehodíme, hovorím úprimne. Samozrejme, budeš tu bývať, kým si niečo nenájdeš.“

Díval sa nemo na jej zápas.

„Všetko šatstvo som ti odložila, máš ho v bezchybnom stave,“ hovorila náhlivo. „Čokoľvek by si potreboval, máš k dispozícii.“

„Hotel je na námestí, však?“ spýtal sa.

„Nerob hlúposti,“ povedala rýchlo. „Keď chceš, posteliam ti v kuchyni.“

Usmial sa. „Keď chcem?“

Konečne, zdvihol slúchadlo.

„Tu Eva,“ povedala.

„Servus,“ povedal veselo. „Práve som myslel...“

„Počúvaj,“ povedala nedočkavo. „Prišiel. Rozumieš? Pustili ho.“

„To hovoríš o Jankovi?“ spýtal sa pomaly.

„Teraz tu bol, rozumieš,“ povedala. „Pred chvíľou odišiel, neviem kam.“

„Teda,“ povedal, „si mu to vysvetlila. Bola si... povedala si to. Je to také nečakané. Počkaj, ja si tu urobím voľno. Za koľko budeš doma?“

„To som ti práve chcela povedať,“ riekla. „Nechod sem. Rozumieš, teraz tu bol, pred chvíľou zavrel dvere. Povedala som mu to, vážne. Hneď ako prišiel, stále som si hovorila: a ty máš niečo urobiť. Stále som na to myslela. Ty mu máš niečo povedať. Tak som mu to povedala. Ja neviem, keď som ho videla, možno som to ani nechcela. Ale tak dlho som sa pripravovala, rozumieš, zrazu to bolo vonku. Ja...“

„Eva,“ povedal pomaly, ticho a trpezlivo, „upokoj sa. Vydýchni si. A počúvaj ma. Ja sa tu uvoľním, momentálne; o desať minút som u teba. Zatiaľ pokojne čakaj; uvar nám čiernu kávu, aby si mala čo robiť. Počúvaš ma?“

„Áno,“ povedala. „Ale veď práve to ti hovorím. On tu skutočne bol. Práve večeral, ja mu hovorím... Spal v kuchyni na matracoch. Keď si predstavím, on, teraz ty, tá kuchyňa je príliš malá. Nechod sem. Áno?“

„Eva,“ povedal, „nebuď hysterická, nie sú na to dôvody. Chod domov a čakaj ma. Počuješ?“

„Ale veď,“ povedala, „stále ti hovorím. Tak tam chod a zvoň. Čo ti ešte mám povedať?“

Janko ju čakal pred školou. Keď prichádzala, ruky vo vreckách sa mu chveli. Bola to mama v krátkej sukni pred rokmi.

„Eva,“ povedal. „Eva.“

Prezrela si ho krátkym pohľadom.

„Otec,“ povedala. Zastala.

Vytiahol ruky a podal jej ich. „Eva,“ povedal.

„Kedy si prišiel, teraz?“ spýtala sa. „Mali sme cvičká.“

„Pod,“ povedal. „Najeme sa spolu.“

Medzi kostolom a nemocnicou bola reštaurácia. Zatiaľ šli ticho.

Cítil jej pohľad, kým vyberal jedlá. Bola to jedna z prvých schôdzok.

„Jedz,“ povedal. „Budem sa na teba dívať, nehanbi sa za to.“

„Som ti cudzí?“ spýtal sa. „Však nie?“

Začervenala sa.

„Nič neješ,“ povedala.

Pomiešal polievku.

„Tvoja matka, dievča,“ povedal, „tvoja matka...“

Cítil, ako sa napäla.

„V tábore,“ povedal, „budeš sa mi smiať, ale prestal som fajčiť; myslel som si, že budem môcť lepšie posudzovať, keď sa vrátim; nemal som možnosť byť neverný, ale mal som možnosť fajčiť.“

Nehľadela naňho.

„Neboj sa, medzi nami dvoma nepadne ani slovo proti tvojej matke. To bude základ nášho priateľstva.“

Dojedla.

„Rozprávaj mi niečo o sebe,“ povedal Janko.

Zasmiala sa v rozpakoch.